

TESINA FINAL DE MÀSTER:
TÈCNIC DE PATRIMONI: PRAXIS I UTOPIA

MÀSTER DE CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ DE
BÉNS CULTURALS

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE VALÈNCIA

OLASO I GINER, MARIA JESÚS

Directors: Madrid Garcia, Jose Antonio (UPV)
Montesinos i Martínez, Josep (UV)

Índex

ÍNDIX

1. Introducció: Motivació.
 2. Aproximació al terme de Patrimoni:
 - Creació d'un glossari terminològic.
 - Adaptació de la metodologia del glossari per la creació de la definició de Patrimoni.
 3. Àmbit d'aplicació: Estudis d'Impacte Patrimonial:
 - Actualitat dels Estudis d'Impacte Patrimonial.
 - Estudis d'Impacte Patrimonial:
 - Importància.
 - Diferents tipus.
 - Estructura i justificació.
 4. Figura del Tècnic de Patrimoni:
 - Determinació de la figura del Tècnic de Patrimoni.
 - Perfil Formatiu.
 5. Tasques del Tècnic de Patrimoni:
 - Gestió de Patrimoni.
 - Estudis d'Impacte Patrimonial.
 - Seguiments, Revisions i Prospeccions.
 - Sostenibilitat Patrimonial.
 6. Àmbits d'Actuació:
 - Diferenciació dels àmbits laborals.
 - Importància dels equips multidisciplinars en matèria de Patrimoni.
 7. Viabilitat de la nostra proposta:
 8. Conclusió:
-

Introducció: Motivació.

INTRODUCCIÓ: MOTIVACIÓ.

La Tesina, que du per títol “Tècnic de Patrimoni: Praxis i Utopia”, neix arrel del treball desempenyorat a un Gabinet de Solucions Ambientals com a Tècnic de Patrimoni. El nostre quefer consistia en la redacció dels Estudis d'Impacte Patrimonial de les localitats de Tormos a la Marina Alta, i a Polop de la Marina, a la Marina Baixa, les dues localitats i comarques pertanyents a la província d'Alacant; inclosos a la redacció dels Estudis d'Impacte Ambiental de les esmentades localitats. Aquests projectes eren molt diferents entre si, per una part estava el projecte destinat al municipi de Tormos, al qual anava a fer-se un dipòsit d'aigua. A municipi de Polop de la Marina hi havia projectat un camp de golf.

El treball, el qual desenvolupàrem, tenia una durada intermitent, ja què en moltes ocasions cal esperar la resolució de permisos, i això fa que es retarde la tasca. És per això, que si diguem que la durada del quefer desenvolupat és d'un any i mig, podem afirmar que realment la tasca es realitzà en un mes pel buidat bibliogràfic, un mes per la preparació dels previs, com ara projecte d'intervenció, sol.licituds de prospecció, dos mesos per la prospecció i un mes per la redacció del Estudi d'Impacte Patrimonial. Per tant, tenim que dir, que la durada real del quefer és de cinc a sis mesos, per projecte.

Alhora de desenvolupar aquesta tasca ens trobàrem amb alguns problemes, la solució dels quals no ve especificada a cap lloc, i nosaltres haguérem de trobar com solventar-los. És per açò, que aquest treball, estudi, pretén aclarir el tema que nosaltres solucionàrem a través d'un estudi i un treball de camp. Així trobem què, l'objecte fonamental d'aquest estudi serà la de a través de les nostres experiències a l'àmbit laboral al qual hem estat treballant, intentar ser una mena de guia, o ajut, o recolzament pels futurs professionals perquè no es troben a la mateixa problemàtica a la qual ens trobàrem nosaltres.

Així entrellaçarem la manera de desenrotllar aquesta tasca, els procediments necessaris per poder redactar un Informe o Estudi d'Impacte Patrimonial, així com la formació necessària d'aquest professional, per dur a terme aquest quefer.

Està clar que el nostre punt de vista en aquest cas resideix fonamentalment a l'àmbit d'actuació al qual ens hem mogut, que és l'àmbit etnològic i arqueològic, ja què hem fet els Informes o Estudis d'Impacte Patrimonial relacionats amb els Estudis d'Impacte Ambiental, segons l'article 11 de la Llei 4/1998, d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià. Moent-nos en aquest àmbit, ens hem pogut adonar en les dificultats que hi ha alhora de redactar un EIP, així com la poca informació que trobem per la seva elaboració a les corresponents Lleis, com ara la Llei de Patrimoni Cultural Valencià 4/1998 d'11 de Juny i les seves modificacions, on sols

trobarem els continguts mínims per la redacció dels mateixos, no ficant l'extensió real que deuen tenir, ni tota la documentació que deu aportar.

Realment, al treball que nosaltres a continuació anem a exposar, marcarem unes pautes de conducta, que, com ja hem dit, volen conformar un guió front aquest quefer, i un primer pas per delimitar la figura del Tècnic de Patrimoni així com les funcions a les quals obligatòriament deu estar associat, i deu tenir presència. Així com intentarem donar les pautes per la creació d'un glossari de termes que, necessàriament, cal que conega el professional del qual anem a descriure la seva tasca.

Alhora parlarem de la formació d'aquest professional, a través d'una ensenyança reglada, tal vegada universitària, que necessàriament qualsevol Tècnic de Patrimoni hauria d'assolir per desenvolupar bé el seu quefer.

Per tant, aquest treball suposa les conclusions d'un quefer realitzat al voltant del Patrimoni, com a Tècnic de Patrimoni, i que ens semblava necessari, ja que neixen des de l'experiència laboral en aquest camp i del treball de camp que comporta el mateix. I des d'un intent clar d'acomplir la normativa vigent, ja que a la Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià, demana els Tècnics Competents; és a dir, els Tècnics de Patrimoni per poder fer aquesta tasca tan determinada.

El Patrimoni és un element de la nostra societat, tan important, que és una mena de vertebrador del que hem arribat a ser hui en dia. A més el Patrimoni és un element viu amb vida pròpia que ens pot aportar moltes dades identitàries sobre nosaltres mateix i sobre la vida del territori al qual afecta.

“L'art ensenya a viure i creguem que viure comprenent l'art contribueix a posseir un talent de projecció infinita, que es mou al terreny de la sensibilitat. Aquest és, a més, patrimoni dels qui el cerquen, el posseeixen i l'alimenten”.

Un element així d'important ha de tenir un control sobre ell, i una figura que el controle, que el estudeie i que li faça un bon seguiment, així com procurant la correcta conservació del mateix, fent el que coneguem com la conservació preventiva. La figura encarregada de fer aquestes tasques i dirigir-les per portar-les a un bon port és la figura del Tècnic de Patrimoni, figura que cal diferenciar de tècnic de cultura . A més el Tècnic de Patrimoni és el professional que s'encarrega de fer els EIP que marquen els estats dels diferents elements, que és d'allò que parlarem al discurs que exposem.

L'element denominat com Patrimoni, nosaltres l'esmentarem Patrimoni històric-artístic-cultural, terminologia que ens sembla reflecteix millor la natura d'aquest element, com també fa el Professor José Maria Abad Liceras . Ja que segons la Llei de Patrimoni

Històric Espanyol, Llei 16/1985, de 25 de Juny, el Patrimoni pot ser definit, en sentit ampli, com la:

“riquesa col·lectiva que conformen tots aquells béns materials i immaterial de valor històric, artístic, científic, paleontològic, arqueològic, etnogràfic, tècnic, documental o bibliogràfic, que contenen expressions de les aportacions a la Història de la Cultura i la Civilització Universal, així com, a la seva capacitat creativa contemporània”.

El tema central que ens ocuparà en aquest treball serà el delimitar aquesta figura, ja que a la Llei de Patrimoni Cultural Valencià 4/1998 d'11 de Juny, està reclamada en tota intervenció, però no està acotat quin és el professional d'aquest quefer i quina és formació més adequada que deu tenir, esmentant-lo com a Tècnic Competent . És açò el que anem a intentar acotar arreu d'aquest treball, en el qual anem a delimitar les accions del Tècnic de Patrimoni i concretar-les, així com a delimitar i concretar la figura que deu dur a terme aquesta tasca. Així com anem a intentar ficar en valor quina seria la formació més apropiada per aquest tipus de professional. És un dels nostres objectius, també, acotar les tasques del Tècnic de Patrimoni, ja que a la Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià hi ha un esbós, que seria interessant delimitar, determinar i concretar.

Açò porta a una situació de descontrol i buit, en la qual qualsevol persona pot fer les tasques corresponents del Tècnic de Patrimoni, sense tenir les qualificacions suficientment aptes per poder-los realitzar. Amb la qual cosa, estem front situacions en les quals no es prenen determinacions al voltant del Patrimoni del tot correctes, que podrien tenir una fàcil solució, formant a persones especialitzades i capacitades per aquestes finalitats, que realment estiguen preparats per dur a terme la tasca de Tècnic de Patrimoni, ja que la resta de les tasques estan perfectament delimitades i tenen als professionals que els toca desenvolupar-les.

Els passos que donarem per demostrar i intentar aconseguir explicar tot açò, mirant de ser clar i comprensibles, seran els següents.

1. Acotació del Terme Patrimoni i la Revisió de les diferents Lleis que deuen contemplar-se per dur a terme una professió relacionada amb aquesta matèria i la importància de les mateixes.

2. L'estudi i desenvolupament dels EIP, basant-nos com ja hem dit anteriorment al nostre cas arqueològic i etnològic, però que poden ser traslladats a qualsevol tipus de matèria que estiga relacionada amb el Patrimoni, i que siga per tant, competència del Tècnic de Patrimoni. Fent una comparança entre la situació actual dels EIP i del què nosaltres fem la proposta. Aquest Informe és un element molt important, perquè quan s'investiga sobre un tema, s'intenta treure a la llum tot el que engloba el mateix. Així te-

nim que si l'EIP és complet, que és el que ha de procurar el Tècnic de Patrimoni, rigorós i objectiu, l'element patrimonial rebrà l'atenció que li pertoque i tindrà les mesures de protecció i conservació que li siguen necessàries i les actuacions que li facen falta. Així com què les intervencions que es facen que vagen a afectar-lo d'alguna de les maneres seran el més respectuoses possibles amb ell, causant-li el menor dany possible.

3. Acotar i delimitar la Figura del Tècnic de Patrimoni, amb la formació necessària que deuria tenir per desenvolupar aquest quefer, la formació, i les tasques a realitzar. Així com parlar del nivell d'estudis, que deuria ser una ensenyança reglada universitària.

4. Les tasques del Tècnic de Patrimoni, delimitant sempre quines deuen ser. Intentant ací fer una especial menció al tema de la Sostenibilitat, que tant ens preocupa i que tan necessària pot arribar a ser pel Patrimoni.

5. Els àmbits d'actuació on necessàriament deu estar vinculat el Tècnic de Patrimoni, com professional.

6. Fer un Estudi de Viabilitat de la nostra proposta, per saber si la nostra proposta es podria fer realitzable.

Una vegada vist açò, procedim a fer una relació, llista d'objectius, que intentem assolir, després de vistos els passos que anàvem a seguir.

- Determinar:

- El terme Patrimoni, determinant una definició com a conclusió del mètode emprat per realitzar un glossari, i revisant les Lleis que ens afecten com a àmbit territorial.

- La figura del Tècnic de Patrimoni, acotant-la.

- Els Estudis d'Impacte Patrimonial, crear unes pautes i unificar criteris per la redacció d'un EIP, intentant consolidar una mena de guió.

- Les tasques del Tècnic de Patrimoni, delimitant el seu quefer, recolzat i en col.laboració d'un equip multidisciplinar.

- Explicar:

- Situació actual dels Estudis d'Impacte Patrimonial i les pautes que apareixen a la legislació per realitzar-los.

- Situació actual dels Tècnics de Patrimoni en la qual no existeix la figura del Tècnic de Patrimoni com a tal, i que qualsevol pot exercir el seu quefer sense ser el professional destinat per ell.

- Àmbits d'actuació del Tècnic de Patrimoni, on obligatòriament ha d'estar enclavat el Tècnic de Patrimoni.

- La Sostenibilitat Patrimonial, proposta la qual resulta molt positiva pel Patrimoni.

- Crear:
 - El perfil formatiu que millor s'ajusta al Tècnic de Patrimoni i enclavar-la dins d'una formació reglada.
 - Estudi de viabilitat del nostre projecte.

Per finalitzar i concloure, direm que si aconseguim poder fer un treball que serveisca com a guia per futurs professionals i seure unes bases pel tractament del Patrimoni a través dels EIP, haurem aconseguit l'objectiu que ens proposàvem.

Aproximació al terme de Patrimoni.

APROXIMACIÓ AL TERME DE PATRIMONI

Creació d'un glossari terminològic

La finalitat d'aquesta proposta, és que les accepcions que més s'empren en matèria patrimonial resten definides, trobant una metodologia per la seva correcta definició, per la major comoditat del Tècnic de Patrimoni i tot aquell professional, el treball del qual, estiga relacionat d'alguna manera en aquesta matèria, cercant la seva dimensió, aplicació, etc. És a dir, cerquem la revisió crítica dels termes més emprats. Nosaltres no anem a definir tots els conceptes, simplement anem a crear les pautes per la correcta creació d'aquest glossari, que ens sembla tan necessari, ja que de vegades la Legislació no és concreta per donar una definició als diferents mots, creant confusió i sent poc clar.

Cal saber, el per què incloem una determinada paraula al glossari. Eixe per què, de vegades, és perquè el mot té a veure amb el món del qual tractem. Normalment, és una paraula o conjunt de paraules d'ús quotidià a aquest camp professional. Tal volta, per triar-les, s'empraria un mètode científic, on s'hauria de fer un estudi, que concretés la freqüència d'ús de les diferents paraules. Fent així una tria objectiva dels diversos mots i definicions necessàries.

Aquest estudi de freqüència d'ús tindrà com a base fonamental una anàlisi dels usuaris. Analitzats aquests passem a maximitzar les variables del temps. Aquestes dades es recullen en uns sondeigs a diferents espais temporals, prenent les dades de períodes més allunyats i dels períodes recents. Després es passa a fer una perspectiva dinàmica on ficarem el focus a l'evolució de la freqüència i els patrons d'us. A continuació fem una classificació dels col·lectius que empren la paraula en funció de la freqüència d'ús de la mateixa. Analitzar l'evolució de la freqüència d'ús durant un període de temps és el pas previ per després classificar segons la freqüència d'ús en quatre grans grups:

- Freqüent amb un ús alt.
- Habitual amb un ús mig.
- Esporàdic o ús baix.
- No hi ha ús representatiu.

Després de l'estudi de freqüència d'ús de les diverses paraules, i sabent els motius de la inclusió, passem a fer la definició. Per fer-la és convenient que, en primer lloc, mirem el que ens marca la Legislació sobre ella. És important mirar les diferents Legislacions que existeixen al voltant del Patrimoni per saber totes les accepcions de les paraules, però també mirar Legislacions alienes al Patrimoni, però que d'alguna manera hi estan relacionats, com ara les Urbanístiques, perquè tal volta allí apareguen i ens donen una altra visió del mot a definir i unint i barrejant aquestes podem arribar a donar una definició més completa, sempre sota la visió patrimonial.

Feta la revisió de les diferents Legislacions, mirem la realitat del mot a definir. Ja que, moltes vegades, ens trobem en situacions que la realitat que s'esmenta a la Legislació sobre la seva situació no s'adapta a la realitat del mot que estem definint.

Tanmateix, s'ha de mirar bibliografia al voltant de la paraula tractada, ja que hi ha molts autors que parlen del mot, sent moltes de les seves interpretacions interessants per la tasca que ens ocupa.

Després de contrastat açò, aproximem la definició feta a la Legislació a un llenguatge més comprensible, del que apareix a la Legislació, ja que, com hem esmentat anteriorment, el llenguatge jurídic és de difícil accés pel públic, i un dels objectius d'aquest glossari, podria ser també aproximar el llenguatge patrimonial al públic i usuaris del Patrimoni, àdhuc intentant arribar al món dels xiquets, que són els seus futurs beneficiaris; així com, traslladar les definicions al món laboral al qual ens desenvolupem. Restant així clars els conceptes que més es van a utilitzar en aquest àmbit d'actuació.

Ser un diccionari a l'abast de tot el món professional que tinga a veure amb el Patrimoni, i ser esclaridors de molts dubtes a nivell semàntic, serien les dues premisses i objectius que deuria acomplir aquest glossari. Així com, aproximar aquest llenguatge al públic en general, per fomentar la sensibilitat d'aquest front un element tan important com és el Patrimoni.

Adaptació de la metodologia del glossari per la creació de la definició de Patrimoni

Com exemple d'ús d'aquesta metodologia anem a desenvolupar la definició de la paraula Patrimoni.

Comencem fent l'estudi de freqüència d'ús del mot Patrimoni. Està clar, que aquesta és la paraula que més s'empra en aquest camp laboral, i que interessa definir per la seva importància, i alhora per poder-la aproximar al públic, beneficiaris actuals del Patrimoni i als xiquets, futurs beneficiaris del mateix.

Fent l'anàlisi dels usuaris que l'empren tenim que la major part dels professionals dedicats a aquest món laboral fan un ús continuat de la mateixa, sent el mot molt emprat. A més tenim que no professionals d'aquest camp també l'empren molt, ja que és una paraula que determina identitats de l'àmbit territorial.

Maximitzant les variables de temps s'emprarien dades dels períodes més allunyats en què es fa el sondeig i les dades més recents. En aquest cas, trobem que la paraula Patrimoni s'empra molt durant tot el període de temps que puguem prendre com a mesurador.

Ficant el focus a l'evolució de la freqüència i patrons d'ús, podem traçar una perspectiva dinàmica que ens dona a entendre que és un mot emprat per tot l'àmbit laboral al qual ens trobem.

Els col·lectius que la poden emprar són diferents, que en funció de la major freqüència d'ús correspondrien a:

- Professionals de l'àmbit laboral del Patrimoni.
- Especialistes en Patrimoni.
- Professorat d'assignatures que li són relacionades.
- Públic.
- Xiquets, que no tenen una gran freqüència d'ús però que s'estan familiaritzant amb ell.

Segons aquesta classificació tenim:

- Freqüents amb un ús alt: Professionals de l'àmbit laboral, Especialistes en Patrimoni.
- Habitual amb ús mig: Professorat d'assignatures que li són relacionades.
- Esporàdic o ús baix: Públic.
- No hi ha ús representatiu: Xiquets, sense ús, però que hi poden familiaritzar-se.

Una vegada determinat, que aquesta és una paraula molt important pel tema que tractem, per no dir la més important, passem a veure les diferents definicions de la mateixa.

Comencem per la definició de la Llei de Patrimoni Històric Espanyol, Llei 16/1985 de 25 de Juny, on podem llegir a les primeres línies del preàmbul:

“El Patrimoni Històric Espanyol és el principal testimoni de la contribució històrica dels espanyols a la civilització universal i de la seva capacitat creativa contemporània. La protecció i l’enriquiment dels béns que l’integren constitueix obligacions fonamentals que vinculen a tots els poders públics, segons el manament que als mateixos dirigeix l’article 46 de la norma constitucional. (...).

Aquesta Llei consagra una nova definició de Patrimoni Històric i amplia notablement la seva extensió. En ella resten compresos els béns mobles i immobles que els constitueixen, el Patrimoni Arqueològic i l’Etnogràfic, els Museus, Arxius i Biblioteques de titularitat estatal, així com el Patrimoni Documental i Bibliogràfic. Recerca, assegurar la protecció i fomentar la cultura material deguda a l’acció de l’home en sentit ampli, i concibeix aquella com un conjunt de béns que en si mateix han de ser apreciats, sense establir limitacions derivades de la seva propietat, ús, antiguitat o valor econòmic. (...).

El Patrimoni Històric Espanyol és una riquesa col·lectiva que conté les expressions més dignes d’estima a l’aportació històrica dels espanyols a la cultura universal. Valor del qual, està proporcionat per l’estima que, com element d’identitat cultural, mereix a la sensibilitat dels ciutadans. Perquè els béns que l’integren han esdevinguts en patrimonials degut exclusivament a l’acció social que aconsegueixen, directament derivada de l’estima amb què els mateixos ciutadans els han anat revaloritzant.”

A la definició que trobem a la Llei de Patrimoni Cultural Valencià, Llei 4/1998 d’11 de Juny, també al preàmbul trobem una definició de Patrimoni:

“El patrimoni cultural valencià és una de les principals senyes d’identitat del poble valencià i el testimoni de la seva contribució a la cultura universal. Els béns que l’integren constitueixen un llegat patrimonial d’incalculable valor, la conservació del qual i enriquiment correspon a tots els

valencians i especialment a les institucions i els poders públics que el representen. (...).

La Llei adopta a la seva denominació el terme cultural per considerar-lo el més ajustat a l'amplitud de valors que, (...), defineixen el patrimoni que constitueix el seu objecte, la natura del qual no s'esgota en el purament històric o artístic. (...)."

Al Diccionari de la Real Acadèmia de la Llengua Espanyola, podem llegir la següent definició de Patrimoni, centrant-nos únicament al tema del què tractem:

"Hisenda que algú ha heretat dels seus ascendents. (...)."

Passant altres tipus de definicions trobem la definició de la professora Barrero Rodríguez que el defineix com:

"Un conjunt de béns, la unitat dels quals, deriva de les seves pròpies qualitats, al ser portadores d'un valor cultural, circumstància que fa a aquests béns d'interés general determinat el naixement d'un dret de tota la col·lectivitat sobre ells, dret que es tradueix, des del punt de vista d'ordenament positiu, en la necessitat d'un règim o regulació normativa que preserve la seva integritat fent realment eficaç la mateixa, amb independència de qui siga, en cada cas, els seus concrets titulars."

El professor Roca Roca el defineix com:

"Uns valors que sent en principi obra de l'home, es sustentitzen, independitzant-se d'ell, adquirint categories suprapersonals i intemporals, de tal manera que l'obra d'art s'independitza del seu autor per incrustar-se al patrimoni de la comunitat."

Abad Licerias creu convenient que:

"la necessitat de reconèixer que el patrimoni cultural constitueix un factor rellevant de promoció social ja que en les societats més evolucionades del nostre temps existeix

la convicció de què l'home, com ser social i històric, no pot realitzar-se plenament sinó en el marc d'un entorn que el regule amb el llegat més valuós del seu passat cultural recent. El nivell cultural d'un país es mesura, entre d'altres coses, pel respecte que des de tots els sectors implicats en la societat es tinga del patrimoni històric, no poguent existir una vertadera igualtat ni un vertader exercici de la llibertat, ni en definitiva, un funcionament efectiu de la democràcia, sense un substrat cultural que els cimente. Qualsevol forma de progrés polític, econòmic i social exigeix com requisit indispensable la difusió de la Cultura. La necessitat de la salvaguarda i promoció del patrimoni històric està justificada per una triple raó:

- Perquè és cultura i història.
- Perquè hi ha en ell interessos col·lectius, públics, ecumènics que convergeixen front ell, front els purs interessos privats.
- Perquè un grup humà ho seleccionà i elegí per incorporar-se a ell."

Derivades d'aquestes diverses definicions, trobem que en algunes coses no hi podem estar d'acord. Les primeres tenen la seva referència a la Llei 16/1985 de 25 de Juny de Patrimoni Històric Espanyol, llegim que el Patrimoni és resultat de la capacitat creativa contemporània dels espanyols, que realment respon el Patrimoni a la capacitat creativa dels espanyols durant totes les èpoques, no sols les contemporànies. Tampoc estem d'acord en l'afirmació de què sols estiguen compresos com Patrimoni els Arxius i Biblioteques de titularitat estatal, ja què seria convenient que aquesta afirmació es fera més ampla i abraçara també els Arxius i Biblioteques de titularitat privada, que ens semblen interessants perquè moltes vegades contenen un alt valor informatiu i patrimonial.

A la Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià alhora trobem afirmacions que no ens semblen del tot adaptades a l'àmbit al qual estem bellugant-se, com ara la sentència de què la conservació i enriquiment del Patrimoni correspon a tots a tots els valencians i tots els poders públics. No hi ha que fer recaure tanta responsabilitat en els valencians, que si que són responsables, però els màxims responsables d'aquests quefers són els poders públics, que no fan massa cas en algunes coses, i no disposen de l'equip tècnic, ni dels Tècnics de Patrimoni suficientment formats per tal finalitat.

Al primer paràgraf de la concepció d'Abad Licerias trobem una afirmació que ens sembla molt elitista i ostentosa, ja què no depèn de la riquesa cultural que se tinga que una societat estiga més evolucionada que altra, ja què trobem exemples a zones subdesen-

volupades a les quals hi ha molta estima pel seu patrimoni cultural i que precisament no estan més desenvolupades que les altres, i probablement li tinguen més estima i respecte que nosaltres al seu Patrimoni. Alhora trobem una afirmació com la de què un element determinat arriba a ser Patrimoni perquè un grup determinat ho elegeix i selecciona per incorporar-se a ell. Està clar que una persona s'identifica més a un àmbit patrimonial que a un altre, però ens sembla que el Patrimoni ens ve imposat per l'àmbit territorial al qual desenvolupem la nostra vida, i està estretament relacionat amb aquest.

Troblem que a cap de les definicions vistes anteriorment aborden el tema del Patrimoni Immaterial que comprèn tota la cultura, tradicions, transmissió oral de coneixements, folklore, elements populars de la nostra cultura, que alhora són una senya identitària més del què som hui en dia.

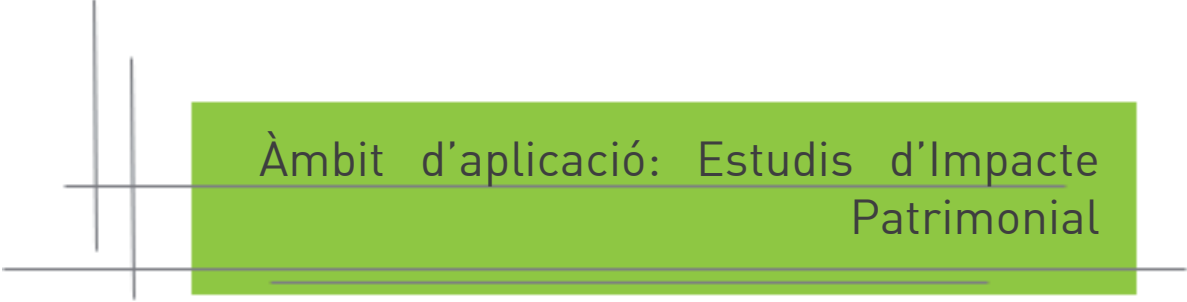
Una vegada determinada una aproximació a la realitat de les definicions del mot que acabem de veure procedim a fer una aproximació, intentant crear una nova definició del mot Patrimoni, propera i mirant de què siga vàlida tant pel professional com pel xiquet que està ara familiaritzant-se amb ell, i que és el futur beneficiari del mateix.

Per tant, podem concloure que, el Patrimoni és:

“el principal testimoni de la contribució històrica, artística, creativa i cultural a la civilització universal. És la principal senya d'identitat d'un àmbit territorial, i un llegat d'un incalculable valor, que heretaran els nostres descendents, arribant així a comprendre millor la seva cultura, que mereix, per tant, l'estima de tots els ciutadans. Està compostat per un conjunt de béns mobles i immobles, Patrimoni Arqueològic i Etnogràfic, els Museus, Arxius i Biblioteques, tant de titularitat pública com privada; així com el Patrimoni Documental i Bibliogràfic; i alhora, a més de comprendre aquesta riquesa material, comprèn una gran riquesa immaterial, com ara el folklore, tradicions, etc. Tot en un principi obra de l'home, que després s'independitza d'ell i adquireix unes noves categories, d'intemporalitat i d'independència de l'autor, per formar part de la comunitat.

Tots aquests elements patrimonials necessiten un règim o regulació normativa que preserve la seva integritat, ja què forma part de la riquesa col·lectiva, i garanteix la seva protecció i enriquiment, que és una necessitat perquè forma part de la nostra cultura i història, i per l'interès col·lectiu.”

Si hem arribat a assolir una nova definició de Patrimoni que s'adapte més a les noves necessitats actuals i que pugui ser adaptable als diferents àmbits socials als quals ens trobem, haurem assolit el nostre objectiu i pel qual hem fet la proposta d'aquesta metodologia.

Àmbit d'aplicació: Estudis d'Impacte
Patrimonial

ÀMBIT D'APLICACIÓ: ESTUDIS D'IMPACTE PATRIMONIAL

Actualitat dels Estudis d'Impacte Patrimonial

Alhora de poder acotar i determinar que és un Estudi d'Impacte Patrimonial (EIP), el que farem serà arrimar-se mitjançant una sèrie de definicions d'una sèrie de paraules que ens permeten, a través de les seves accepcions, intentar explicar el concepte d'EIP. Aquests mots a definir són: Informe, Estudi, Investigació, Investigar.

INFORME: m. Descripción oral o escrita de las características y circunstancias de un suceso o un asunto. // 2. (...).

ESTUDIO: m. Esfuerzo que pone el entendimiento aplicándose a conocer algo. // 2. Trabajo empleado en aprender y cultivar una ciencia o un arte. // 3. Obra que un autor estudia y dilucida en una cuestión. // 4. (...).

INVESTIGACIÓN: Acción y efecto de investigar. // - básica . f. La que tiene por fin ampliar el conocimiento científico, sin perseguir, en principio, ninguna aplicación práctica.

INVESTIGAR: tr. Hacer diligencias para descubrir algo. // 2. Realizar actividades intelectuales y experimentales de modo sistemático con el propósito de aumentar los conocimientos sobre una determinada materia. // 3. (...).

A través d'aquestes definicions veiem, que el factor comú, és el de fer activitats intel·lectuals aplicats a conèixer alguna cosa, característiques i circumstàncies. Açò és aplicable al quefer del Tècnic de Patrimoni, ja què, i reiterant el que acabem d'esmentar, aquest tipus de professional alhora de fer un EIP fa una activitat intel·lectual aplicada a conèixer, en aquest cas i en relació amb aquest quefer, l'àmbit territorial, històric, artístic i cultural, i el Patrimoni i les seves característiques i circumstàncies, fent una descripció extensa. I a partir d'ací, treure unes conclusions, importants alhora de prendre decisions sobre les actuacions envers el Patrimoni, l'afecten o siguen realitzades sobre ell directament. Aquest compendi d'actuacions serà el que ens portarà a la redacció d'un EIP, sent el pas previ de les mateixes el buidat bibliogràfic, que a més de ser una primer pas, es converteix en moltes ocasions en un ajut indispensable alhora de procedir a realitzar l'EIP.

Una vegada realitzades aquestes tasques de recollida d'informació, que també són conegudes com tasques de documentació i buidat bibliogràfic, es procedeix a plasmar-les a un Informe, que serà determinant sobre el futur de l'element patrimonial.

Llavors, l'Estudi d'Impacte Patrimonial, és un compendi d'accions com estudiar, investigar, i plasmar els resultats i les conclusions. És més, l'EIP és el resultat d'aquestes accions.

Sabem, que hi ha una mancança de directrius, de plans directors, per la correcta redacció del mateix. És ací on trobem l'objectiu fonamental d'aquest punt del nostre treball, la correcta elaboració dels EIP i tot el material necessari per la causa. Sols trobem a la Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Valencià els continguts mínims per la redacció dels EIP. Atenent-nos a eixos continguts mínims, l'EIP resta obert a qualsevol tipus d'estructura, que no són en molts casos les més adequades, i no abracen tots els continguts que necessàriament deuen incloure als EIP. Comportant açò una situació de descontrol sobre el que ha de ser i incorporar un bon EIP.

Els EIP són uns elements fonamentals, dels quals depenen directament totes les intervencions i actuacions que afecten el Patrimoni o que sobre ell es realitzen directament. Per tant, no és lògic que, a la legislació en general no s'hi presenta una estructura d'EIP ferma i sòlida, així com adaptable als diferents àmbits laborals, perquè tots tinguen les mateixes pautes i que presenten el mateix tipus de material per poder equiparar tots els EIP, i així evitar al màxim la diferenciació entre ells, arribant així a una objectivitat molt gran per aquest àmbit laboral. Intentar unificar criteris per l'adopció de mesures de protecció i accions sobre el Patrimoni, per poder assolir una objectivitat al món patrimonial.

Per ficar un exemple del què volem dir, a la Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Valencià, als procediments relacionats amb els EIA, els continguts mínims que deu tenir un EIP són:

- Valoració sobre possibles incidències sobre patrimoni paleontològic.
- Descripció del tipus d'activitat o actuació.
- Planimetria 1:10.000, 1: 50.000 i un de detall de la zona.
- Coordenades geogràfiques.
- Valoració afeccions patrimonials.

Aquests continguts semblen curts, ja què amb ells no s'hi pot concretar una objectivitat per parlar de matèria de Patrimoni, ni per crear unes pautes d'actuació sobre ell. A més creen una descontextualització real tant artística-històrica-cultura, per poder determinar la importància de l'element patrimonial. És interessant unificar criteris per la redacció dels EIP, que amb aquests continguts mínims no s'hi pot concretar.

Estudis d'Impacte Patrimonial: Importància. Diferents tipus. Estructura i justificació.

Està clar, que aquests EIP seran diferents depenent de l'àmbit d'actuació al que siga adscrit. Nosaltres, com ja hem esmentat anteriorment, l'àmbit d'actuació al qual més ens hem centrat, és el dels EIP relacionats amb els EIA, tractant aquests sobretot temes d'etnologia i arqueologia, que és la tasca que nosaltres hem fet i d'on hem pogut treure conclusions i motivacions per fer aquest estudi. Però a les bases, pautes, que anem a donar a continuació, farem el possible perquè siguen extrapolades a tota la resta d'EIP de l'àmbit que siguen. Intentant en la mesura del possible establir un guió pels professionals que s'hi dediquen a aquest àmbit laboral o que hi estiguen vinculats a ell.

L'estructura dels EIP bàsicament és la mateixa, però presenten alguna diferència que ve donada per l'àmbit al qual se vagen a adscriure. Aquestes diferències procurarem anar esmentant-les per així poder seure les bases de la redacció correcta dels EIP. Entre les diferències estarà el fet de què als EIP relacionats amb els EIA, hi ha tot un procés burocràtic i legal que cal passar per poder començar la tasca, tant el treball de camp, com la redacció de l'EIP; que a altres camps no són necessaris.

La nostra base, i de la qual partirem serà la dels EIP inclosos en els Estudis d'Impacte Ambiental, i arrel d'aquests intentarem fer la guia de tots els EIP. Si aconseguim aquest objectiu, que és un dels de la nostra tesina, estarem donant un pas endavant alhora d'aconseguir els objectius marcats al començament.

Quan ens trobem front la redacció d'un EIP, i al cas que estiga vinculat amb un EIA, el primer pas és demanar permisos de prospecció, tant arqueològica i etnològica, que seran la base per poder començar qualsevol actuació sobre el Patrimoni, informar de les nostres intencions i de les nostres actuacions i en què van a consistir aquestes. Aquesta situació comporta ja una recerca bibliogràfica i documental exhaustiva, ja què ens servirà pel futur EIP.

Aquesta sol.licitud caldrà que estiga acompanyada per un document o estudi previ sobre les actuacions a realitzar-se i l'Impacte Patrimonial que poden arribar a tenir.

ESTRUCTURA DE LA SOL.LICITUD

1. Full d'encàrrec de l'obra.

Açò és sobretot si és un encàrrec d'una empresa amb la qual no s'està vinculat de cap de les maneres i no se forma part de l'equip de treball de la mateixa.

2. Denominació de l'àrea d'intervenció.

Aquest és el nom del municipi on va a fer-se l'actuació.

3. Denominació del jaciment.

Denominant aquest segons el que trobem adequat, per regla general es fica un nom, que a més, el delimita; és a dir, el nom de les partides que comprèn, els carrers que abraça, etc. Així queda ubicada la zona sense cap tipus de dubte. Açò serà possible sempre que externament no vinga nomenada ja.

4. Municipi.

5. Dades del Promotor.

Açò comprèn el nom, adreça, municipi, codi postal i telèfon de l'empresa contractant de l'obra. Hi ha moltes vegades que l'empresa que contracta açò no és la mateixa que la que contracta al Tècnic de Patrimoni, per la qual cosa, es fiquen les dades de l'empresa que contracta al Tècnic.

6. Dades dels directors.

En aquest cas, la prospecció es farà en companyia d'un arqueòleg, en consonància amb el concepte de treball multidisciplinar. El motiu de la col·laboració entre els dos especialistes és que cadascun fa la seva feina, sent la prospecció arqueològica qüestió de l'arqueòleg i la prospecció etnològica matèria del Tècnic de Patrimoni. És per açò que en aquest punt hem de ficar les dades de l'arqueòleg i les del Tècnic de Patrimoni. Si ens trobàrem al cas de què la prospecció a realitzar-se sols és de caire etnològic, sols hi hauria un director, que seria el Tècnic de Patrimoni.

7. Dades de l'equip.

Aquestes sols seran esmentades al cas que existeisca peonatge per a dur a terme la tasca encomanada.

8. Tipus d'intervenció.

Cal especificar ací el tipus de prospecció que va a realitzar-se, ja siga etnològica sols, arqueològica, o ambdues juntes.

Tot açò haurà d'estar signat pel promotor, que serà el promotor del qual les dades s'han ficat en l'apartat 5 d'aquesta sol.licitud.

Açò, ha d'anar acompanyat d'un estudi previ o document, que es denominarà Projecte d'Intervenció. Segons el "Procediment relacionat amb els Estudis d'Impacte Ambiental", i que ja hem comentat, que realment és aplicable a tots els Projectes d'Intervenció, aquest ha de tenir, la valoració sobre possibles incidències sobre el Patrimoni Paleontològic, descripció del tipus d'activitat o actuació, i planimetria per l'emplaçament de l'actuació de diferents escales, 1:10.000, 1:50.000, i un de detall de la zona sobre la que va fer-se l'actuació. A més han de presentar-se les coordenades de la zona d'actuació. Alhora hi haurà també que valorar les afeccions patrimonials (arqueològica, etnològica i arquitectònica). Els exemplars de les dues coses s'han d'entregar enquadernats i per duplicat a l'òrgan competent, ja siga Conselleria, Servei Territorial o Ministeri.

Al nostre parer és queda curt tot el que demanen segons aquest procediment, la realitat és ben diferent.

El que realment és el material del Projecte d'Intervenció és molt més ample. Ara anem a desenvolupar-lo com han fet abans amb la Sol.licitud.

PROJECTE D'INTERVENCIÓ

1. Descripció i delimitació l'àrea d'actuació.

És ací on hem de parlar de què l'objecte de nostra actuació és la salvaguarda del possible Patrimoni existent. Es parla també de l'actuació que va a dur-se a terme, l'obra i es fa una descripció de la mateixa. Per açò és convenient ficar-se en contacte en els promotors o en els executors de l'obra perquè ens passen un Informe i saber nosaltres el que va a realitzar-se.

2. Antecedents històrics i arqueològics del jaciment o de l'àrea on es troba ubicat.

Açò és treball de documentació i bibliogràfic, per contar els antecedents històrics de la zona.

3. Motivació de l'actuació.

És en aquest punt on cal recalcar que el que ens interessa és que els possibles elements d'interès patrimonial, ja siguen arqueològics, etnològics i paleontològics o del tipus que corresponguen, estiguen documentats, i s'adapten les mesures corresponents a ells i a la seva conservació. Així també cal tenir en conte, que s'acompleisca la normativa vigent.

4. Metodologia.

Ací explicarem la manera en què s'hi farà la prospecció, i la manera en què s'hi va a realitzar el treball, amb una memòria de treball diari, georeferenciació del terreny, fotografiat.

5. Pla de treball.

Descriurem les actuacions que hem fet i que anem a fer, que estaria composta de permís, prospecció, memòria i entrega. Cal tenir en conte que s'informa al principi alhora de començar la prospecció mitjançant un e-mail a Conselleria, i al finalitzar també s'informa. Des del moment que s'indica que s'ha acabat la prospecció es té un mes per fer la memòria final i entregar-la a Conselleria o al Servei Territorial, perquè és cert, que si treballlem en alguna província en concret, val la pena enviar la memòria final al Servei Territorial que li pertoque per agilitzar els tràmits. S'entregarà la Memòria Final enquadernada i per duplicat, com tot fins ara, però açò ja ho concretarem més endavant. Al pla de treball cal parlar dels recursos humans dels què anem a disposar i concretar-los, així com la tasca a realitzar per cadascun d'aquests. Els mitjans tècnics amb els quals es recolzarà la tasca, i els temps aproximat en el qual va a realitzar-se.

6. Normes de seguretat i higiene.

Ací s'aplicaran les mesures de seguretat i higiene que pertoque per la tasca corresponent, adaptant-se la Llei per aquest cas.

7. Documentació.

Es parla de la documentació que s'aporta al present Projecte d'Intervenció, la Sol.licitud de Prospecció, la planimetria, que serà d'escala 1:10.000 pel plànol de situació, plànol de la zona a intervenir a escala 1:2.000 i a escala 1:900, ficant-ne sempre plànols ortofotogràfics i de l'Institut Cartogràfic Valencià (ICV); Delimitació Cadastral de la zona, fotografies, corroboració de la possessió territorial, que en aquest cas la farà el promotor que ens ha contractat a nosaltres per la faena; fulla del contracte del promotor de l'obra, i el Currículum Vitae de les persones que vagen a desenvolupar la tasca.

Tot açò anirà signat pels directors del Projecte.

Una vegada presentada aquesta Sol.licitud de Prospecció, i el corresponent Projecte d'Intervenció, i amb el vist i plau de Conselleria, comença la tasca de la prospecció, que és una forma d'investigació més de la qual extraure les conclusions que després componen l'EIP. La prospecció, és l'observació sobre el terreny dels possibles objectes patrimonials que hi puguem haver, o dels elements patrimonials que ja hi ha. Una vegada acabada

comença la redacció de l'EIP, que inclourà les conclusions i observacions d'aquestes tasques prèvies.

L'Informe o Memòria Final o Estudi d'Impacte Patrimonial, nomenclatura que li hem ficat en aquest treball, suposa les conclusions de tot el que s'ha investigat en la Prospecció, investigació prèvia i documentació de qualsevol actuació o intervenció envers el Patrimoni, com ja hem esmentat un EIP és una activitat intel·lectual aplicada a conèixer l'àmbit territorial, artístic, històric, cultural i patrimonial, les seves característiques i circumstàncies, fent una descripció extensa, a partir de la qual treure unes conclusions, importants alhora de prendre decisions sobre les actuacions envers el Patrimoni, l'afecten directa o indirectament.

L'estructura dels EIP que anem a desenvolupar a continuació és el que deurien de tenir tots els que es realitzaren. Hi hauran alguns punts que no seran necessaris a tots els Informes, i açò dependrà de l'àmbit al qual vagen dirigits, cosa que ja hem esmentat amb anterioritat, però que ens sembla interessant remarcar. Açò ho anirem especificant al tall que apareguen els punts a desenvolupar.

ESTUDI D'IMPACTE PATRIMONIAL

1. Sol·licitud de Prospecció.

Aquesta sols serà necessària si el treball depèn d'una Prospecció, del caire que siga, prèvia.

2. Objectius del Treball.

Ací concretarem perquè està adreçat el present Informe, així com els objectius de qualsevol Informe d'aquest tipus que són detectar els diferents elements patrimonials i adoptar per ells les mesures de protecció que li pertoquen. Sent sempre el primer pas de qualsevol Informa la recerca o buidat bibliogràfic i de documentació al respecte.

3. Condicionaments legals.

Un dels aspectes destacables de qualsevol Tècnic de Patrimoni és el coneixement de la Llei de Patrimoni de l'àmbit geogràfic que li pertoque, així com la Llei de Patrimoni Històric Espanyol. Així dependent de l'àmbit d'actuació front el qual ens trobem, ens acollirem a una base legal o una altra, per general parlarem de la Llei de Patrimoni Històric Espanyol, Llei 16/1985 de 25 de Juny, la qual determina els graus d'identificació, estudi i protecció del Patrimoni; i de Llei de Patrimoni Cultural Valencià 4/1998 d'11 de Juny que és molt ambiciosa pel què fa a la protecció de tot el Patrimoni Històric, Artístic

i Cultural del País Valencià. Pels treballs relacionats amb l'Impacte Ambiental, i les Prospeccions, parlarem de la Llei d'Impacte Ambiental del País Valencià 2/1989 de 3 de Març, la qual regula els Estudis d'Impacte, dins dels quals es troben reflectits els elements del Patrimoni Cultural; així com de l'Ordre Reguladora d'Activitats Arqueològiques del País Valencià de 3 de Juliol de 1987, la qual destaca les formes de desenvolupar treballs de camp i el control de l'administració dels mateixos.

4. Localització geogràfica de l'àrea de treball.

Açò deu acotar l'àrea de treball. Ficant plànols en el cas que foren necessaris. Delimitar la zona, parlar de les zones que l'envolten, marcar els límits de la zona d'intervenció, així com del municipi on es trobe.

5. Estudi Històric.

Ací parlem de quatre grans punts, la relació amb l'entorn geogràfic que l'envolta, els objectes d'interès patrimonial que podem trobar, el desenvolupament dels mateixos, i la situació jurídica de cadascun. Cal esmentar que aquest punt, no parlarà de la zona que ens preocupa, sinó de tot l'àmbit global de la zona geogràfica on ens situe. Si açò fora per un Catàleg de Béns i Espais Protegits, seria ací on es trobaria el gros de la faena, sent molt amplia aquest punt, i el desenvolupament del mateix. En canvi, per un EIP d'un punt concret o d'una zona concreta, o d'un element concret, aquest punt és per enclavar-lo dins d'un moment històric i fer una relació amb el Patrimoni existent al seu voltant i el seu entorn, donant-li una raó de ser i enclavant-lo en un moment històric-artístic-cultural concret, per donar un sentit a la seva existència, ja que les coses no es creen en moment determinat sense cap tipus de rerafons. Enclavar-lo en context històric-artístic-cultural determinat.

6. Estudi d'Impacte Patrimoni.

Aquest és l'encarregat d'investigar sobre l'element o elements objectes de l'Informe. Ací, cal dir que, una vegada fets els estudis previs, que és al que s'ha dedicat l'Informe fins ara, podem identificar els diferents tipus d'elements, ampliar la informació que tenim fins ara, i arribar a unes conclusions sobre el seu estat, i fer una bona investigació sobre els objectes o elements del nostre Informe de Patrimoni.

Cal remarcar que si aquest informe forma part d'un EIA, les tasques prèvies no es centren sols a l'estudi històric-artístic-cultural de la zona, ni dels elements amb algun tipus d'interès patrimonial, sinó que dins de les tasques prèvies englobem la Prospecció, tant Arqueològica com Etnològica. Així doncs, hem de parlar de les característiques de la Prospecció, que sempre serà de caràcter intensiu a la zona d'actuació i alhora contundent, intentant no deixar cap zona sense prospectar. Cal també en aquest cas de prospecció, fer la descripció del projecte constructiu al que sol estar associada. A aquest cas, hi ha que parlar de la metodologia de la prospecció, els metres que s'han prospectat, que ja s'ha entregat la documentació prèvia (sol.licitud de prospecció i projecte d'intervenció), que s'ha comunicat de l'inici de la prospecció i del final de la mateixa, i a qui s'ha comunicat.

Les tasques prèvies són ara el punt a tractar. Aquests comprendran el buidat bibliogràfic, (publicacions, documentació, arxiu), recopilació de planimetries amb diverses escales, en format digital i paper, i tant de l'Institut Cartogràfic Valencià (ICV), com ortofotogràfic; estudi toponímic, recull de documentació gràfica (fotografies actuals i antigues). Aquestes dades són revisades abans de qualsevol treball de camp i sortida. Tanmateix, cal parlar també del plantejament operatiu alhora de realitzar la tasca. Aquesta inclou fitxes, cartografia de camp, equipament, i parlar altra vegada del tipus de prospecció i el caràcter de la mateixa, així com dels prospectors i de la distància entre ells.

Les dades prèvies per aquest cas, es recopilaran i comprovaran, consensuant-les, es faran les fitxes i la memòria final, i es parla de la finalitat, que en tot cas serà minimitzar l'impacte del projecte sobre el Patrimoni Cultural. Tot açò que acabem d'esmentar pel cas de les actuacions al món de la construcció, incloent-se aquest Informe de Patrimoni dins d'un d'Impacte Ambiental, i després d'una tasca de prospecció prèvia, pot adaptar-se per un Informe més generalista o d'un altre camp o àmbit d'actuació.

Una vegada aclarit tot açò, passarem, en el cas de les prospeccions, a comentar els resultats obtinguts en les mateixes en matèria primer arqueològica i després etnològica. Remarcarem en aquest punt, i sobretot pel què fa als resultats arqueològics, que malgrat que no s'haja trobat cap resta visible, al moment que comence l'actuació

hauran d'haver allí Tècnics competents que facen un seguiment de la intervenció, perquè la prospecció és superficial, i no fa cap tipus d'excavació, per la qual cosa, els resultats són de la superfície i al subsòl poden haver elements amagats que a la prospecció no han donat indicis de la seva existència. Ací inclourem les fitxes que s'han fet si s'ha trobat algun element, de qualsevol tipus, malgrat que no tinga molta importància, però cal fer constar tot el què allí existís.

Després, a les conclusions, ja determinarem si són d'especial interès o no. Les fitxes seran per tots els casos iguals, omplint al cas de les prospeccions arqueològiques i etnològiques, les fitxes que dona Conselleria, que són bases de dades anomenades "Yacimientos" pel què fa a Arqueologia, i "Etnologia" o "Etnolite 97", pel què fa a Etnologia; aquestes plenes s'entregaran en format informàtic, junt l'EIP a Conselleria o al Servei Territorial, i seran acompanyades de les fotografies, planimetries i croquis necessaris en format digital i degudament nomenades per la correcta ubicació i localització de les mateixes dins del CD.

De totes formes, a l'Informe, es farà una fitxa completa i objectiva sobre els Béns patrimonials a comentar. La fitxa tindrà la següent estructura, que serà semblant a la que comentarem pels Catàlegs de Béns i Espais Protegits.

1. Denominació i Tipus del Bé:
 2. Localització: Municipi, Comarca, Província, Comunitat, Partida, Vies d'Accés, Coordenades geogràfiques Número de cadastre i/o adreça.
 3. Descripció de l'entorn del Bé:
 4. Descripció externa i interna del Bé: Cronologia, tipologia, ús, tipologia funcional.
 5. Matèries i Tècniques Constructives:
 6. Aspectes Antropològics: Titolaritat, dades administratives (número d'expedient, incoació, BOE, DOGV, declaració, qualificació PGOU), situació jurídica.
 7. Estat actual de Conservació del Bé: Condicions, deteriorament, restauracions realitzades.
 8. Planimetria:
 9. Fotografies i Croquis:
 10. Fonts documentals:
-

Cal fer un apartat especial en aquest Informe, sent aquest apartat, relacionat únicament al món de les prospeccions, les zones amb mala visibilitat o accés, les quals no poden ser prospectades, i per tant, no poden treure cap tipus de conclusió clara al respecte. Açò en el cas de què alguna zona amb aquestes característiques existís.

Ara és el moment on parlem de l'anàlisi dels resultats, tant els obtinguts en una prospecció o en la investigació prèvia per fer un EIP. Són les conclusions extretes a tenor de les dades exposades dins d'aquest apartat sobre la redacció dels EIP.

7. Consideracions, conclusions finals.

Un punt per concloure tots els punts anteriorment exposats, és una manera de concloure i tancar tot l'abans exposat dins dels diferents apartats de l'EIP.

8. Documentació, bibliografia, documentació gràfica.

Fent diferents apartats segons la documentació que s'ha emprat, com ara documentació d'arxiu, bibliografia, i documentació gràfica, que inclourà fotografies i planimetria.

Com hem vist, a través del discurs exposat anteriorment, l'EIP, és aplicable a tots els àmbits d'actuació, relacionats o que afecten d'alguna manera, per mínima que siga, el Patrimoni. Sent així necessària la seva redacció i la presència d'un Tècnic de Patrimoni per tal efecte.

Figura del Tècnic de Patrimoni

FIGURA DEL TÈCNIC DE PATRIMONI

Determinació de la figura del Tècnic de Patrimoni

Com al punt anterior, en què parlem dels EIP, per poder acotar i intentar determinar el que seria la figura del Tècnic de Patrimoni, el primer serà definir la paraula Tècnic.

TÉCNICO: Pertenciente o relativo a las aplicaciones de las ciencias y las artes. // 2. Dicho de una palabra o de una expresión: Empleada exclusivamente, y con sentido distinto del vulgar, en el lenguaje propio de un arte, ciencia, oficio, etc. // 3. m y l. Persona que posee los conocimientos especiales de una ciencia o de un arte. // 4. (...). // 5. f. Conjunto de procedimientos y recursos de que se sirve una ciencia o un arte. // 6. Pericia o habilidad para usar de esos procedimientos o recursos. // 7. Habilidad para ejecutar cualquier cosa o para conseguir algo.

Per tant, el Tècnic de Patrimoni, i després de vista aquesta definició del mot Tècnic en general, podem definir-lo com el professional que té una formació amb tots els coneixements necessaris al voltant del Patrimoni, i l'únic, per tant, que pot desenvolupar la Gestió més eficaç envers el Patrimoni, fer els EIP corresponents, Conservació, Prospeccions, Seguiments i Revisió d'Actuacions.

Vist açò, que anirem desenvolupant per aclarir millor, procedim a determinar dos camps essencials com són la formació i coneixements necessaris per la correcta formació del Tècnic de Patrimoni. Amb la formació, coneixements i l'esbós de la definició intentarem acotar correctament la figura del Tècnic de Patrimoni i l'ensenyança que deuria tenir. El professional del Tècnic de Patrimoni no pot ser qualsevol, és una figura concreta, i encara que a la Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià no aparega acotada, i aparega com un tècnic competent, implica necessàriament uns coneixements bàsics i una formació acadèmica, la qual deuria estar englobada a l'ensenyança reglada de màxim nivell, com ara és la Universitat, ja fos a través d'un grau o d'un postgrau.

L'aparició a la Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià, d'aquesta manera, com a Tècnic de Patrimoni, no ens deixa indiferents, ja què Competent vol dir que té competència; que li correspon fer alguna cosa de la seva competència. Per tant, ja sabem que un Tècnic de Patrimoni és una persona, un professional que deu saber sobre la seva competència que és el Patrimoni. Però no hi ha cap ensenyança hui en dia que faça una formació específica per aquest tipus de professional, i a més, com hem, dit abans, la

Llei 4/1998 d'11 de Juny, tampoc l'acota, en la qual cosa, sembla que qualsevol professional pot exercir el paper del Tècnic de Patrimoni, sent un concepte erroni aquest.

Perfil Formatiu

La formació de la figura que estem intentant acotar l'anem a desglossar en punts que contindran, d'una manera molt analítica, l'àrea de formació, l'objectiu de la mateixa i la figura afí que podria desempenyorar aquesta activitat. Aquesta figura afí, en molts casos, no serà única, ja que moltes vegades, trobarem diferents figures afins, a més de la justificació de per què aquesta figura afí. Açò pretén ser una guia de la formació necessària que deu tenir un Tècnic de Patrimoni.

1. LEGISLACIÓ

Saber coneixements de tot el relatiu a la Legislació Patrimonial, tant dins de l'àmbit geogràfic del Tècnic de Patrimoni, com a altres nivells, per poder fer la correcta aplicació als diferents casos. Al cas que ens trobem, dins del nostre àmbit territorial, correspondrien els coneixements de la Llei Valenciana, i de la Llei Espanyola, ja que la Valenciana va nàixer de l'Espanyola, i abans d'existir, sols s'aplicava l'Espanyola.

Especialista en Legislació Patrimonial, ja que el llenguatge jurídic en moltes ocasions és complex i cal entendre'l correctament.

2. HISTÒRIA DE L'ART

Saber els diferents moviments artístics, tècniques dels quals i repercussions d'aquests, així com el context històric que l'emmarca, per poder donar-los la importància que el pertoque.

Historiador de l'Art, ja que és l'únic capacitat per dur a terme aquest quefer de contextualitzar i analitzar una obra d'art o d'un element patrimonial.

3. GESTIÓ DE PATRIMONI

Saber les diferents mesures de protecció dels Béns Patrimonials depenent de la seva importància i repercussió dins del món de la cultura; així com l'elaboració d'EIP i EIPS, com plans mestres d'actuació i gestió.

Gestor de Patrimoni, que és una figura afí totalment al Tècnic de Patrimoni, ja que és una de les tasques que li corresponen.

4. CONSERVACIÓ PREVENTIVA

La millor intervenció a un Bé Patrimonial és la bona Conservació i preservació dels objectes front el deteriorament, ací s'enclava el coneixement del tema de la Sostenibilitat al Patrimoni, amb temes com el del re-enterrament. Aquesta Sostenibilitat és un concepte molt important perquè auna modernitat, desenvolupament i bona gestió en matèria de Patrimoni.

Conservador.

5. EIP / EIPS

Saber què són, perquè serveixen, com es redacten i què és el que necessàriament ha d'aportar un EIP o EIPS.

Tècnic de Patrimoni / Historiador de l'Art.

6. SEGUIMENTS, REVISIONS I PROSPECCIONS

Saber per què serveixen i la seva finalitat per tal de poder desenvolupar aquests quefer correctament.

Tècnic de Patrimoni / Historiador de l'Art / Arqueòleg / Restaurador.

Podem observar que hi ha un seguit de matèries comunes a tot Tècnic de Patrimoni, que cal conega, i en canvi, ens trobem front altres que serien les que marcarien l'especialitat de cadascun dels Tècnics de Patrimoni.

Així es crearia la disciplina del Tècnic de Patrimoni i tindria com a l'ensenyança universitària unes matèries comunes necessàries per tots i unes matèries optatives que marcarien l'especialitat de cadascun. Les matèries comunes dins la formació del Tècnic de Patrimoni serien:

1. LEGISLACIÓ
2. HISTÒRIA DE L'ART
3. GESTIÓ DE PATRIMONI
4. CONSERVACIÓ PREVENTIVA
5. EIP / EIPS

La matèria que marcaria l'especialitat de cadascun dels Tècnics de Patrimoni vindria donada pels SEGUIMENTS, REVISIONS I PROSPECCIONS, que diferenciarien i marcarien clarament l'àmbit d'actuació de cada professional.

Així veiem com, la figura del Tècnic de Patrimoni, és un professional amb tots els coneixements necessaris, especials del Patrimoni, i l'únic que pot desenvolupar la seva tasca correctament, i que per poder dur-la a terme aquest ha, necessàriament, de tenir un formació específica, que s'hi podria fer a través d'una ensenyança reglada universitària, que seria l'ideal.

Aquesta formació és un compendi de diferents coneixements, de diverses parts de distintes disciplines, que totes juntes i barrejades, creen la que, al nostre parer, és la formació que ens sembla més idònia, ja que engloba tots els coneixements necessaris pel correcte desenvolupament del quefer del Tècnic de Patrimoni, quefer del que ens ocuparem més endavant.

Per tant, en conclusió, podem dir que un Tècnic de Patrimoni és el professional que té els coneixements necessaris i especials per tractar temes de Patrimoni, i que aquesta saviesa correspondrà a la Legislació, Història de l'Art, Gestió de Patrimoni, Conservació Preventiva, EIP i EIPS, com a matèries comunes, a una ensenyança reglada, per qualsevol Tècnic de Patrimoni i que podria especialitzar-se en diferents branques, com qualsevol professional. Aquestes especialitzacions, vindrien donades per les revisions, seguiments i prospeccions, donant especialistes en diferents àmbits d'actuació, com ara Conservació, Restauradors, Historiadors de l'Art, Etnòlegs, Arqueòlegs, Arquitectes... .

Aquesta formació pel que aboca és per una educació completa perquè el Tècnic de Patrimoni siga el professional millor format per desenvolupar el seu quefer. Intentant que els seus coneixements siguen el més amplis possibles per desempenyar la seva tasca

de la manera més competent. Sent posseïdors de tota aquesta formació, són els professionals més adequats per dur a terme la tasca de tenir cura del Patrimoni, la seva bona gestió, i de dur a terme les mesures de protecció necessàries, estant així el Patrimoni en les mans corresponents i no, com ha estat fins ara.

Tasques del Tècnic de Patrimoni

TASQUES DEL TÈCNIC DE PATRIMONI

Les tasques del Tècnic de Patrimoni són diverses depenent de l'àrea al qual es centren, sent aquests molt variats, i abraçant des del món de la Restauració, de la Construcció, del Museu, o de la gestió dels Ajuntaments.

En primer lloc, i per seguir una manera ordenada d'exposició, anem a parlar de les tasques pròpiament dites, on caldria una figura com la del Tècnic de Patrimoni per dur-les a terme. En segon lloc, exposarem les tasques relacionades amb l'àmbit d'actuació, i per tant, als llocs on deuria enclavar-se obligatòriament un Tècnic de Patrimoni, ja que, aquest, seria la figura fonamental i única que podria dur a terme aquest tipus de tasca, ja que seria la figura única formada per aquesta finalitat.

Aquest tipus de professional té delimitats els seus àmbits d'actuació a la Llei 4/1998, d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià, però no té acotat el perfil del Tècnic de Patrimoni. Açò suposa que, en alguns moments, la figura de la que ací parlem siga obviada, fent el seu paper qualsevol altre professional que està qualificat, però no posseeix la formació específica, per desempeñar el quefer que correspon al Tècnic de Patrimoni. Cal parlar que, malgrat que aquest professional siga l'únic encarregat de portar temes de Patrimoni, sempre existeix una multidisciplinarietat a aquests àmbits d'actuació, que enriqueixen molt els resultats de les mateixes.

A continuació, anem a parlar dels quefers propis del Tècnic de Patrimoni, com a únic professional amb capacitat per realitzar-les. Cal dir, que aquestes tasques es desempeñaràn dins d'un àmbit d'actuació concret, ja siga local, comarcal o estatal; és a dir, aquest professional tindrà un territori o àmbit geogràfic assignat en el qual desenvoluparà els següents quefers.

Gestió del Patrimoni

Aquesta tasca li és pròpia. Dins d'aquesta trobem moltes vessants que abraça. La primera de la qual parlarem, serà la d'Inventari i Catalogació dels Béns Culturals, corresponent a l'àmbit geogràfic que li pertany.

L'Inventari, en moltes ocasions, ja està realitzat; és per això, que aquest professional s'ha d'encarregar de revisar-lo, ja que molts casos els Inventaris poden estar obsolets o incomplets. Tenim en conte que, el Patrimoni és un element viu, i per tant, canviant, i sempre cal fer revisions sobre aquest, ja que les diferents intervencions, actuacions o simplement el pas del temps van alterant el seu estat de conservació i el seu aspecte. La revisió d'aquests Inventaris, té la finalitat de que els elements patrimonials no es llencen a perdre i que s'acompleixen els nivells de protecció que existeixen sobre ells.

En el cas de què l'Inventari fos fet de nou, la finalitat seria la de tenir constància de tots els béns patrimonials de cada àmbit territorial i donar-los el grau de protecció i conservació que foren necessaris per cada cas.

En tot cas, la finalitat última de l'Inventari, com cita Roser Calaf, és la de:

“ficar a l'abast de totes les persones associades a un territori la riquesa cultural i col·lectiva i les aportacions que han fet a la societat, així com les arrels que tenen, i perquè han arribat a estar conformats d'eixa manera, aconseguint una apropiació simbòlica del Patrimoni pels ciutadans. Així, aconseguim objectius pedagògics com l'aprenentatge de valors, basat sobretot, i per aquest cas a l'acció, el coneixement, la reflexió i la percepció de la realitat. Creant tanmateix diferents capacitats front el coneixement, que atenen a les cinc àrees del desenvolupament: corporal, afectiva, social, moral i cognitiva”.

Aquest Inventari és el que a la Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià, art. 50, es coneix com Catàleg de Béns i Espais Protegits, que tots els Ajuntaments tenen l'obligació de fer i presentar. Aquest Catàleg de Béns i Espais Protegits, “ajuda al desenvolupament de l'autonomia municipal consagrada constitucionalment”. Aquests, poden anar variant-se i modificant-se, aquestes variacions i modificacions s'informaran a la Conselleria perquè estiga tot ben enregistrat, i perquè d'ells depenen la inclusió, exclusió i el règim de propietat dels béns classificats.

Aquests Inventaris estan fets segons els “Tràmits per la Inclusió d'un bé immoble en la Secció de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià amb la categoria de Béns de Rellevància Local i règim de protecció” per un equip de Tècnics Competents. És ací on trobem fonamental la multidisciplinarietat. L'equip de Tècnics Competents, caldrà estar integrat per persones formades als camps necessari per cadascun dels Béns Inventariats. Així doncs, gaudirem de la presència d'un Tècnic de Patrimoni, que serà com una mena de coordinador, i serà absolutament necessari, i dependent del camp d'actuació l'equip posseirà arqueòlegs, arquitectes, historiadors de l'art, conservadors i restauradors.

En aquest Inventari ens apareix una figura que ens sembla molt interessant pel que es refereix a la protecció del Patrimoni i és el Bé de Rellevància Local, aquesta abraça aquells “elements del Patrimoni que malgrat no reunir valors que els declararien com a Bé d'Interès Cultural, tenen significació pròpia com a Béns de caràcter històric, artístic, arquitectònic, arqueològic, paleontològic o etnològic”. Açò està clar que, abraça un nivell territorial, i que dins d'aquest pot aparèixer algun Bé d'Interès Cultural, el qual ja hem

descriu amb anterioritat, i que en el cas de què existís es tractaria conforme la Llei 4/1998 d'11 de Juny, títol II.

En aquests Catàlegs i segons la Llei 4/1998 art. 50, s'inclourà:

- El nom del Bé.
- La situació i descripció del Bé.
- Informació Cadastral i Fotogràfica del Bé, per tal de situar-lo millor, així com planimetria del municipi o zona en la qual es trobe.
- L'entorn d'afectació del Bé, ja què en major o menor mesura condiciona el Bé, i forma part d'ell a la majoria de casos.
- La definició del grau de protecció i règim d'intervenció, concretant així les possibles mesures a adoptar alhora de la Conservació i Gestió del mateix.
- Altres informacions significatives, com ara la història del Bé, dades d'interès, dades de caràcter registral, cadastral, titularitat, ús.

Aquestes determinacions, per nosaltres resten curtes, ja què conformen un "contingut mínim" com esmenta la Llei 4/1998, d'11 de Juny de Patrimoni Valencià, sent millor incloure açò per fer l'Inventari més complet possible:

1. Denominació i Tipus del Bé:
2. Localització: Municipi, Comarca, Província, Comunitat, Partida, Vies d'Accés, Coordenades geogràfiques Número de cadastre i/o adreça.
3. Descripció de l'entorn del Bé:
4. Descripció externa i interna del Bé: Cronologia, tipologia, ús, tipologia funcional.
5. Matèries i Tècniques Constructives:
6. Aspectes Antropològics: Titularitat, dades administratives (número d'expedient, incoació, BOE, DOGV, declaració, qualificació PGOU), situació jurídica.
7. Estat actual de Conservació del Bé: Condicions, deteriorament, restauracions realitzades.
8. Planimetria:
9. Fotografies i Croquis:
10. Fonts documentals:

Realitzat l'Inventari i completat, s'han d'enviar a Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, perquè siguin aprovats i decretats quins Béns són inclosos, quins estan exclosos i quines seran les mesures de protecció a adoptar per cada cas.

Una vegada fet açò, la tasca del Tècnic de Patrimoni continua perquè ha d'adoptar el règim de protecció i les mesures de foment disposades per la Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià per a aquests Béns inventariats, i el Tècnic de Patrimoni, com hem dit anteriorment, vetllarà per la seva correcta aplicació.

Aquesta llavor continua gestionant les ajudes que poden existir dirigides als Béns del territori, especialment pels què hagen estat catalogats com Bé de Rellevància Local i/o Bé d'Interès Cultural. Dins d'aquestes ajudes, tanmateix, trobem l'aplicació de les normes que crega convenient adoptar Conselleria.

En el cas de què algun element necessite una intervenció es supervisarà i es farà un informe, estudi previ de l'obra, i amb ajut d'un equip multidisciplinar, es crearan unes pautes, normes, que serviran de guia per la intervenció, restauració o rehabilitació de l'element patrimonial.

Si el cas és el contrari, si l'element no necessita cap intervenció, el Tècnic de Patrimoni serà el responsable de crear alguns projectes, en els llocs on se crega oportú, per la revalorització del Bé en qüestió; és a dir, es crearan projectes per l'ús i gaudi d'aquest, ja què sense un ús apropiat el Bé es llençarà a perdre amb molta facilitat. Així en aquest cas farà una tasca i uns projectes de Conservació Preventiva del Patrimoni, sent la Prevenció i el bon Manteniment, a la major part dels casos, la millor intervenció.

Estudis d'Impacte Patrimonial (EIP)

És un altre dels quefers relacionats amb el Tècnic de Patrimoni, i és un dels més importants que ha de realitzar. Els Estudi d'Impacte Patrimonial, es fan abans, durant i després de cada actuació o intervenció que afecte, el més mínim, al Patrimoni. Aquesta redacció del EIP afecta a una llarga llista d'actuacions que venen a abrasar des del món de la construcció, restauració i rehabilitació, Plans Generals d'Ordenació Urbana, Estudis d'Impacte Ambiental, etcètera.

Engloben els EIP les tasques prèvies de qualsevol actuació. Aquestes fan referència a tot el treball de documentació, buidat bibliogràfic i arxivístic, cadastral, planimètric, i fotogràfic, que comprendran el fonament de l'EIP corresponent. Ací també es fa necessari, en molts casos, el treball d'un equip multidisciplinar dels àmbits relacionats amb la tasca que es vaja a desenvolupar.

És ací on tornem a veure el tema de la multidisciplinarietat, que és un concepte de treball fonamental hui en dia, perquè els resultats de la faena són millors i més favorables, completant en la majoria de casos, la informació que pot aportar sols una part de l'equip de treball.

Als EIP el Tècnic de Patrimoni fa una valoració de l'element que va a estudiar-se i treu les conclusions sobre aquest que han de ser totalment objectives, ja què d'aquestes dependrà el futur de l'objecte patrimonial en qüestió.

Les parts d'un informe i la seva justificació, vistes anteriorment, ens semblen l'eix vertebrador de tot bon document, i han de ser per damunt de tot objectius i rigorosos, que és el més important de tot quan front matèria de Patrimoni ens trobem. A més, d'aquests

dependran els resultats finals de les mesures a adoptar davant l'element patrimonial. Per tant, i és ací on ens pareix important tornar a incidir sobre açò, el Tècnic de Patrimoni ha de tenir una sensibilitat especial que li faça veure el potencial de cadascun dels Béns. Aquesta sensibilitat patrimonial ha de ser objectiva i rigorosa, i s'aconseguirà a través de la seva formació com a especialista en la matèria. Cal fomentar la integritat com persona, però també com Tècnic de Patrimoni, i com professional en qualsevol matèria en general.

Seguiments, Revisions i Prospeccions

Relacionada amb aquesta que acabem de mencionar, i molt estretament, està una altra de les tasques que els Tècnics de Patrimoni han d'acomplir, com és el seguiment de totes les actuacions de les quals hagen fet el projecte o informe o estudi previ a la mateixa. Aquest estarà en relació, a que cap de les intervencions afecten al Patrimoni, i si l'afecten, que l'afecten al mínim, ja que sinó perd part de la seva senya identitària, alhora que perd els motius perquè hui ha assolit eixe tipus de forma determinada. Està clar, que alguns d'aquests són nocius per la peça en qüestió, sols en aquest cas serà necessari apartar-les de l'element patrimonial, perquè no li continue fent mal.

Aquests seguiments es traduiran en moltes de les ocasions, en revisions de les diferents actuacions lligades amb el Patrimoni. Sent moltes vegades aquestes de visita a diferents obres o intervencions. Ací ens trobem una altra volta i molt lligat a açò, el treball multidisciplinar, ja que en revisions que afecten al món de l'arqueologia haurà d'haver necessàriament un arqueòleg qualificat.

La Prospecció, és una altra de les tasques del Tècnic de Patrimoni, sent aquesta un treball d'investigació i exploració d'un terme o d'un terreny amb la finalitat de descobrir els elements d'interès patrimonial que hi puguem existir. Aquesta pot ser de tipus etnològic sols, de tipus arqueològic i etnològic, i d'aquests dos amb el paleontològic afegit. Aquesta prospecció es sol fer al camp, a una zona que vagen a urbanitzar, però també s'hi podrà fer a zones ja urbanitzades per actualització dels Catàlegs de Béns i Espais Protegits, que a nivell local deuen existir en tots els municipis i localitats. A aquest cas, a l'EIP s'exposen les conclusions extretes d'aquest treball de camp.

Sostenibilitat

Per últim, abraçarem el concepte de sostenibilitat. Concepte que ens sembla força interessant, ja que és un concepte que s'adapta molt bé a la realitat patrimonial i que pot ajudar-nos com a Tècnics de Patrimoni per la bona Gestió del mateix. Concepte que tanmateix auna modernitat i desenvolupament. Per parlar d'ell, intentarem en primer lloc crear una definició del mot, i adaptar-lo posteriorment al tema que ens pertoca, com ja hem fet amb anterioritat i als altres àmbits a través de les definicions dels mots sostenir i sostenible.

SOSTENER: tr. Sustentar, mantener firme algo. U.t.c.p.rnl. // 2. Sustentar o defender una posición. // 3. (...) // 4. Prestar apoyo, dar aliento o auxilio. // 5. Dar a alguien lo necesario para su manutención. // 6. Mantener, proseguir. Sustener conversaciones. // 7. (...).

SOSTENIBLE: Dicho de un proceso: Que puede mantenerse por si mismo, como lo hace, por ejemplo, un desarrollo económico sin ayuda exterior ni merma de los recursos existentes.

Definides aquestes paraules, passem a adaptar nosaltres aquest a un concepte propi de Sostenibilitat, i sobretot aplicat al camp que ens ocupa a nosaltres, el Patrimoni, açò ho farem basat en alguns exemples, per esclarir al màxim el terme, ja que a priori resulta un terme un tant ambigu i de difícil concreció. En una primera aproximació, direm que Sostenibilitat és mantenir, conservar un element patrimonial, per si mateix, amb el mínim de recursos exteriors a l'objecte, i explotant els recursos dels que disposa el mateix element patrimonial. Per aquesta finalitat, s'empraran els EIP però adaptats a la Sostenibilitat; és a dir, serà un Estudi d'Impacte Patrimonial Sostenible.

Parlarem del re-enterrament, com a exemple i cas pràctic, de Sostenibilitat, i d'ahí desenvoluparem les premisses per desenvolupar la Sostenibilitat Patrimonial. I aquesta tècnica, aplicada a dos casos, ens donaran les pautes per encaminar el tema. Els dos casos són un a Gandia, a la fàbrica de Dulcesol, on no hi havia diners per treure el jaciment romà, i que per tant això feu que s'apliqués el re-enterrament, ficant damunt l'aparcament per si ell dia de demà poden treure'l. I l'altre cas és el del re-enterrament en Santa Fe, Nou Mèxic.

El re-enterrament, és la "tornada a soterrar dels descobriments i llocs arqueològics, amb la terra que s'ha excavat, amb la finalitat de combatre el deteriorament i la pèrdua dels mateixos jaciments".

A la Carta d'Atenes de 1931, carta redactada per enginyers, al punt 4 de les seves normes ja s'exposa:

“La Conferència constat amb satisfacció que els principis i les tècniques exposades en les diferents comunicacions s'inspiren en un tendència comuna, a saber; quan es tracta de runes, s'imposa una escrupulosa tasca de conservació i, quan les condicions ho permeten, es recomanable tornar al seu lloc aquells elements originals trobats (anastylosis); i els materials nous necessaris per aquesta finalitat deuran ser sempre reconeguts. En canvi, quan la conservació de runes extretes a la llum en una excavació, fos reconeguda com impossible, serà aconsellat, més bé que destinar-les a la destrucció colgar-les novament, després, naturalment d'haver fet alçaments precisos”.

Aquest concepte ens resulta cridaner, perquè aquest es fa quan la situació econòmica no és apta per poder continuar l'excavació arqueològica, o quan no es tenen mitjos per poder treure totes les troballes, restaurar-les i deixar-les al Museu corresponent, que per regla general és el Museu Arqueològic de la ciutat; o simplement, quan les troballes puguen patir algun tipus de mal si es treuen a la llum, no sent aconsellable el mateix.

Açò comporta la ficada en valor d'un Pla Mestre per la correcta Conservació dels mateixos, en la qual tindrà molta importància el Tècnic de Patrimoni, ja què és un dels encarregats, acompanyat per un equip multidisciplinar, de la redacció d'aquest Pla Director.

Aquest document, comporta l'adopció d'unes normes o metodologia de treball, que marca les pautes a seguir per la correcta Conservació del Bé Patrimonial. Aquesta metodologia serà un EIP, l'EIPS, però remarcant i fent força en altres conceptes, com ara:

1. L'avaluació del valor i de les parts que componen el Bé Patrimonial.
2. L'estat de Conservació: deterioraments i danys que podria patir a causa de l'exposició.
3. El pla de gestió a seguir: manteniment a llarg plaç, necessitats de seguretat, despeses, etc., que amb les premisses i directrius donades per redactar un EIP, formarà els EIPS.

Açò suposa una política completa pel lloc en qüestió, amb una estratègia tècnica apropiada per l'execució, manteniment a llarg plaç amb programes de seguiment i control del re-enterrament.

Està clar que, estem parlant d'exemples que abrasen el camp de l'arqueologia. Però aquests, s'hi poden adoptar a la resta d'àmbits d'actuació. Sent així la Sostenibilitat una política estratègica d'actuació, que adoptant un pla mestre o director garanteix el man-

teniment d'un Bé Patrimonial, a llarg plaç, amb plans de seguiment i control sobre el mateix.

Així doncs, i pel què estem parlant, la tasca de garantir que s'acompleisca aquesta Sostenibilitat i que els plans mestres o directors, o millor dit els EIPS, s'acompleisquen és quefer del Tècnic de Patrimoni. Es dóna per suposat, que la redacció del EIPS estarà realitzada per l'equip multidisciplinar, que farà la correcta redacció del mateix, garantint així la màxima objectivitat i integritat del document.

Com a conclusió, i per fer una definició més ampla del concepte de Sostenibilitat Patrimonial, que així l'esmentarem al nostre cas, definir un tipus de Sostenibilitat que està adaptat; direm que, la Sostenibilitat Patrimonial és aconseguir la bona conservació i gestió dels elements patrimonials, a través de plans mestres, que seran EIPS, plans de seguiment i control sobre els mateixos elements patrimonials. Aquesta conservació es farà mitjançant els mínims recursos exteriors i explotant els recursos dels que disposa el bé patrimonial. Açò comportarà una política estratègica.

El preocupant alhora és el que passarà el dia de demà. Per què hui resten protegits d'alguna manera els elements patrimonials que són re-enterrats, però quines seran les mesures que s'adoptaran en el futur. Cal seure les bases de tot açò, i és una de les finalitats que mirem d'aconseguir, que amb el nostre estudi es puguen seure les bases i no es deixen tantes incògnites pel futur.

Amb açò tenim una delimitació, que ha mirat de ser el més concret precís de les tasques que deuen ser dutes a terme per un Tècnic de Patrimoni. Contant amb les dificultats que tenim actualment, com seria la poca delimitació establerta per Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià.

En tot cas, mirem ser una aproximació de les tasques d'aquesta figura, que és de prou recent creació, per això les acotacions que intentem fer, no estan realitzades a la Llei abans esmentada. És un buit que trobem a la mateixa, perquè sinó estan acotades les tasques de cadascun dels integrants de l'equip multidisciplinar estem en terra de ningú, i acaben per fer-se actuacions al món del Patrimoni que no corresponen a les necessitats reals del mateix, arribant àdhuc a perdre el Patrimoni existent, perquè la tasca d'aquest Tècnic especialitzat en Patrimoni l'ha feta una altra persona que no estava ni formada, ni era la idònia per desempenyorar la seva missió.

El nostre objectiu, és seure les bases de tot açò, per tenir una guia en el futur que delimiti i que ajude a determinar les decisions que sobre Patrimoni es prenguen. Ja que, si la situació continua, no sabem al futur com estarà el Patrimoni sobre el que hui s'està actuant i del què hui estem gaudint.

Àmbits d'actuació

ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Com hem vist, una de les característiques fonamentals del treball, activitat, d'un Tècnic de Patrimoni, és la de la multidisciplinarietat, està enclavat sempre a un equip de treball multidisciplinar, per enriquir la seva tasca i que siga més productiva i objectiva. Aquesta, comporta que en qualsevol dels àmbits laborals on ha d'estar necessàriament el Tècnic de Patrimoni, hi haja també un professional relacionat amb eixe camp laboral, un o varis professionals.

Arreu de l'escrit que ens ocupa, ens resten clars els àmbits d'actuació on necessàriament deu existir un Tècnic de Patrimoni, com el que hem descrit amb anterioritat. Anem a fer una relació dels àmbits laborals que li pertocuen al Tècnic de Patrimoni, i amb quin equip multidisciplinar li correspondria col.laborar.

La primera tasca del Tècnic de Patrimoni que hem descrit, ha estat la de la Gestió de Patrimoni, aquesta tasca està relacionada amb els àmbits laborals de Museus, Ajuntaments, Construcció; per tant, l'equip multidisciplinar que deuria haver contant amb el Tècnic de Patrimoni, resulta prou diferent pels diferents casos. Al cas del Museu, contem amb un equip multidisciplinar conformat per Restauradors, Conservadors, equip directiu del Museu.

A l'àmbit de l'Ajuntament, per regla general, la tasca la desenvoluparia sols el Tècnic de Patrimoni, amb ajut d'algun professional com l'arquitecte municipal, el d'urbanisme, el de medi ambient, el de cultura. Perquè, normalment, els Ajuntaments no contenen amb la figura del Restaurador municipal, llavors aquest professional, al cas que es necessités hauria de ser una persona aliena a l'equip de l'Ajuntament.

A la construcció, l'equip multidisciplinar que es formarà, estarà relacionat amb l'equip d'enginyers, arquitectes i arquitectes tècnics, més tot el seguit de professionals que hi estiguen relacionats.

La segona tasca que li pertoca és la de fer els EIP i / o els EIPS, ací veurem que l'equip multidisciplinar també és molt ampli, ja que el quefer vindrà determinat per la finalitat de l'EIP corresponent, trobant a l'equip de treball des d'arqueòlegs, arquitectes, enginyers, restauradors, conservadors, etnòlegs, tècnics forestals, un llarg etcètera.

En tercer lloc tenim els seguiments, revisions i prospeccions. Ací trobarem que l'equip multidisciplinar està format per arqueòlegs, etnòlegs i restauradors, i que vindrà determinada també per l'especialització del Tècnic de Patrimoni.

La sostenibilitat també comprèn un llarg seguit de professionals que integren l'equip multidisciplinar, perquè depèn de l'àmbit amb el qual vaja relacionada, comprènent aquesta des d'arqueòlegs, etnòlegs, restauradors, conservadors, enginyers, arquitectes, tècnics forestals.

Com podem veure, són molts els àmbits d'actuació al qual ha d'estar necessàriament relacionat el Tècnic de Patrimoni, acompanyat en les ocasions que pertoquen per l'equip multidisciplinar, que ja hem vist que depenent dels àmbits d'actuació és molt variat, i procedent d'una diversitat molt gran de disciplines, que no tenen perquè estar relacionades entre elles, però que si tenen un nexa en comú molt gran, que totes elles d'alguna manera afecten el Patrimoni.

Açò pretén ser una aproximació a les tasques que desenvolupa aquest professional, que evidentment pot ampliar-se en un futur. Deixant una porta oberta a noves i futures investigacions.

VIABILITAT

El nostre projecte gira en torn, d'una idea nascuda després d'una investigació realitzada per fer un treball com a Tècnic de Patrimoni en una empresa que era un Gabinet de Solucions Ambientals. Nosaltres traguérem una sèrie de conclusions i de solucions a problemes front el quals ens enfrontem al nostre quefer diari, i les solucions als quals no es troben en cap lloc.

Considerem que el nostre projecte sembla interessant pel món del Patrimoni, ja que, aquesta Llei 4/1998 d'11 de Juny de Patrimoni Cultural Valencià és de recent creació, i d'ahí, que no s'estiga aplicant correctament. Presenta també un problema, la recent creació de la Llei, pel món laboral que en ella s'enclava i que a nosaltres, a aquesta tesina, ens preocupa, perquè l'aplicació d'aquesta als àmbits laborals tampoc està definida i acotada, creant buits, com els que hem esmentat, on la figura del Tècnic de Patrimoni, centrant-nos al tema de la nostra tesina, siga un professional que no hi estiga format per tals efectes.

El nostre projecte es presenta com una mena de guió, que voldria venir molt bé per la correcta formació dels futurs professionals, que vulguen dedicar-se a aquest camp, resolent, en moltes de les ocasions els futurs problemes que els hi poden aparèixer al desenvolupament d'aquest quefer, i que a nosaltres se'ns presentarem i tinguérem que resoldre pel nostre conte.

Alhora parlem de la formació del Tècnic de Patrimoni, que no apareix a la legislació, i ens sembla interessant parlar de la formació que deuria haver, sent una mena de primer pas per regular la formació d'aquests professionals per en un futur, per no trobar-se a la situació actual. El nostre projecte seria interessant dur-lo a terme per la importància dels punts que tracta i el novedós de la nostra proposta.

És per açò, pel qual trobem que, el nostre treball arriba a ser necessari, per aquestes mancances que ací breument hem descrit, i que al llarg de tot el text intenten estar reflectides. Nosaltres, aquestes mancances intentem esmenar-les i donar solució als problemes reals, que a nosaltres, al treball de camp, ens han sorgit i hem hagut de solucionar, sense cap tipus de recolzament, ja que aquest estudi neix com a resultat del treball desenvolupat com a Tècnic de Patrimoni a un Gabinet de Solucions Ambientals. Descobrir la solució a aquests problemes ens la que ens ha motivat ha arribar a aquestes conclusions i a fer aquest tipus de tesina per ajut a altres professionals i als futurs Tècnics de Patrimoni.

Si es portés endavant aquest projecte, seria una bona solució a la situació de descontrol actual, a la qual les tasques del Tècnic de Patrimoni, normalment i en general, estan fetes per gent aliena a la matèria patrimonial, no estan formats per aquests quefers; és a dir, són professionals aliens al món del Patrimoni.

Per dur-lo a terme, el primer pas seria la revisió de la legislació per fer un acotament, concretant, qui és el Tècnic Competent i esmentar-lo com li pertoca, Tècnic de Patrimoni, especificant alhora quina és la formació que deu tenir aquest professional, perquè no reste com una figura etèria sense cap fonament, i per delimitar qui està capacitada per fer la seva tasca i qui no.

El segon pas, suposaria la creació d'una ensenyança reglada, per poder formar aquests Tècnics de Patrimoni, com s'hi fa per formar altres tipus de professionals, com poden ser arqueòlegs, arquitectes, restauradors, conservadors, etnòlegs, enginyers, etcètera. Açò suposaria un gran canvi pel futur del Patrimoni, que no dubtem que seria molt positiu.

Així mateix podem contemplar un reciclatge dels presents tècnics, com passa a la major part dels camps laborals, mitjançant cursos, tallers o congressos i conferències, que s'hi crearan per tal efecte.

Aquesta seria, a grans trets, el canvi que suposaria aquesta, nostra visió, de les circumstàncies que envolten el món del Patrimoni. Açò, és el que realment passa en altres camps laborals, com ara, el de l'educació, sent en aquest món, on cada canvi de pla d'estudi suposava un reciclatge i adaptació. Al món de la construcció també passa, ja que quan surten nous materials i tècniques de construcció s'organitzen congressos i conferències al seu voltant per la renovació dins d'aquest món laboral. Així com tot un seguit de professionals, que pel correcte desenvolupament del seu quefer, i per millorar al seu futur.

La solució que plantegem, malgrat ser un canvi important, suposaria molts avantatges pel futur, en la manera de treure conclusions el més objectius i correctes possibles, unir la manera de redactar els EIP per poder-los fer el més complets possibles i alhora objectius, unificar criteris per tal de gestionar i adoptar les mesures de protecció que pertoquen, i / o demanar-les.

És per tant, la nostra valoració del projecte com viable, que, al nostre parer, mereix la pena ficar en marxa, pel bé del Patrimoni. A més ens trobem en un moment al qual s'estan fent revisions als plans d'ensenyament, a partir del Procés de Bolonya; per tant, és el moment de fer, a l'àmbit laboral i professional del qual estem parlant, revisions, ja que, a causa de la reforma del pla de Bolonya eixiran multitud de perfils professionals adaptats a les necessitats concretes del mercat laboral.

És per aquestes raons que considerem, que el nostre estudi és viable dins dels àmbits que pertoca, i que a més, es fa necessari per adaptar-se a les noves situacions que venen.

Conclusions

CONCLUSIONS

A tenor de l'estudi que acabem de veure podem concloure diferents coses al voltant d'una mateixa figura que és la del Tècnic de Patrimoni.

1. Ens ha semblat interessant en la introducció poder arribar a definir el concepte de Patrimoni, a través de la metodologia creada per la creació d'un glossari terminològic de paraules relacionades a l'àmbit laboral del Patrimoni. Hem comprovat com hem pogut crear una definició de la paraula Patrimoni a través de la metodologia exposada, sent aquest resultat de gran satisfacció. A més, aquest glossari suposaria, no sols aproximar-se al món professional del qual parlem, sinó una aproximació al públic, que és l'actual beneficiari del Patrimoni, i món dels xiquets, sent aquests, en última instància, els futurs beneficiaris del Patrimoni, i que per tant, és interessant el que comencen a familiaritzar-se amb el mateix.

Intentar ser un diccionari terminològic a l'abast de tots, és l'objectiu. Perquè, realment el Patrimoni és propietat de tots, és el nostre "testimoni de la nostra contribució històrica, artística, creativa i cultural a la civilització universal, així com, la principal senya d'identitat del nostre àmbit territorial, i un llegat d'un incalculable valor, que heretaran els nostres descendents, arribant així a comprendre millor la seva cultura, que mereix, per tant, l'estima de tots els ciutadans." Sent aquesta el principal objectiu, l'estima de tots els ciutadans pel què és seu, el Patrimoni.

2. La manera de redactar un Estudi d'Impacte Patrimonial, que tants problemes dóna, ja que no hi ha unes bases o guies fixades, sols els mínims continguts a la Legislació, amb els quals no cobreixes tota el que realment demanen. L'objectiu és intentar unificar criteris alhora de la redacció dels EIP, per la major objectivitat i rigor dels mateixos.

L'EIP podem definir-lo com les activitats intel·lectuals aplicades al coneixement, en aquest cas i en relació amb aquest quefer, l'àmbit territorial, històric, artístic i cultural, i el Patrimoni i les seves característiques i circumstàncies, fent una descripció extensa. I a partir d'ací, treure unes conclusions, importants alhora de prendre decisions sobre les actuacions envers el Patrimoni, l'afecten o siguen realitzades sobre ell directament.

La finalitat ha estat el intentar crear una mena de guió, pels professionals, per solventar els problemes que a nosaltres se'ns presentaren quan van desenvolupar la nostra tasca.

3. És important l'acotament de la figura del Tècnic de Patrimoni, que no està acotada a la Legislació, i que ens semblava interessant acotar-la, i seure els coneixements necessaris per la seva formació, ja que hui en dia pot exercir aquest quefer quasi qualsevol persona, creant situacions en matèria de Patrimoni que no són les adequades.

Podem dir-ne que el Tècnic de Patrimoni és el professional que té una formació amb tots els coneixements necessaris al voltant del Patrimoni, i l'únic, per tant, que pot desenvolupar la Gestió més eficaç envers el Patrimoni, fer els EIP corresponents, Conservació, Prospeccions, Seguiments i Revisió d'Actuacions.

La proposta d formació del Tècnic de Patrimoni ens ha paregut interessant pels punts que aborda, intentant ser una mena de base per una futura ensenyança reglada, desenvolupada en cinc grans punts: Legislació, Història de l'Art, Gestió de Patrimoni, Conservació Preventiva, EIP / EIPS, Seguiments, Revisions i Prospeccions.

Una vegada resolt el tema de quina és la figura del Tècnic de Patrimoni i de la formació que deu tenir per exercir la seva tasca, és important saber quines són les competències i àmbits laborals que obligatòriament li pertanyen, que ací hem intentat explicar i especificar, sent un esbós. Parlant en tot moment d'un equip multidisciplinar, que és una de les formes més correctes i completes de treballar, aportant riquesa i objectivitat a la tasca del Tècnic de Patrimoni.

Així podem dir que establim una disciplina més, i un àmbit laboral, que fins ara no estava acotat, i que després de la nostra experiència laboral, podem dir-ne que era fonamental fer alguna cosa així.

Encara que ens hem centrat més en el món de l'arqueologia, etnologia, que com ja hem dit, era el centre de la nostra investigació, ja què el meu treball com a Tècnic de Patrimoni en una empresa ha anat en eixa direcció, és aplicable tot l'exposat amb anterioritat a tots els camps del Patrimoni.

Ens podem donar per satisfets si hem pogut ser una ajuda i una guia, sent açò el que havem intentat, tant per tots aquells que s'hi dediquen a aquest món, com de tots aquells que hi estiguen interessats, i de tots aquells que en un futur vulguen exercir el quefer d'aquest professional, el Tècnic de Patrimoni. Així com, intentar ser la solució als problemes que al nostre àmbit laboral ens havien sorgit i que vam intentar resoldre sense cap ajuda. En últim punt, intentar aproximar al màxim el Patrimoni als beneficiaris reals del mateix, la societat, perquè així el conega més a fons i l'estime, per arribar a conèixer les seves senyes identitàries. Sent així, podem dir que hem acomplit el nostre objectiu.

Bibliografia

Olaso i Giner, Maria Jesús
Tècnic de Patrimoni: Praxis i Utopia
Màster de Conservació i Restauració de Béns Culturals, Universitat Politècnica de València
Directors: Madrid Garcia, Jose Antonio (UPV), Montesinos i Martínez, Josep (UV)

Annex 1: Sol.licitud de Prospecció

Annex 2: Projecte d'Intervenció

Annex 3: Estudi d'Impacte Patrimonial
de Polop de la Marina

Annex 4: Proposta de museització de la
Casa de Soriano de Carcaixent

Olaso i Giner, Maria Jesús
Tècnic de Patrimoni: Praxis i Utopia
Màster de Conservació i Restauració de Béns Culturals, Universitat Politècnica de València
Directors: Madrid Garcia, Jose Antonio (UPV), Montesinos i Martínez, Josep (UV)
